

Verzoening en het Verhaal van God

De vraag aan mij is:

'Hoe ziet verzoening eruit, als je niet rechtstreeks over God als persoon, maar wel over het Verhaal van God wilt spreken? In de Bijbel lezen we toch, dat de mens met God verzoend moet worden, omdat hij door zijn zonden zich tegen God gekeerd heeft? En dat de kruisdood van Jezus heeft plaatsgehad als offer van verzoening voor onze zonden? En dat Jezus' dood beschouwd wordt als plaatsvervangend voor onze straf op de zonde? Hij heeft het ons toch voor ons gedaan en niet ons voorgedaan, alleen als wegwijzer? Dat is toch de kern van het christelijk geloof?'

Ik zal het proberen:

Laat ik meteen maar zeggen, dat ik met datzelfde verhaal ben opgevoed, als een vanzelfsprekende basis van het geloof in God.

Ik had er wel een aantal vragen bij, die in de loop van mijn leven alleen maar meer en groter geworden zijn.

Ik zet ze op een rijtje, misschien herken je ze wel:

- *Ik kon als kind eigenlijk niet zoveel met het woord 'zonde'. Natuurlijk werd mij ook bijgebracht, dat dat te maken had met alles wat ik verkeerd deed. Maar het verkeerde had meestal te maken met wat mijn vader en moeder goed of fout vonden. De verbinding met God maakte dat dan erger en daarbij werd dan het woord 'zonde' gebruikt. Dan wist je ook waar het om ging, als je bad: 'schoon mijn zonden vele zijn, maak om Jezus' wil mij rein'...*
- *Bij het woord 'verzoening' had ik een heel ander beeld dan dat van offers. Bij ruzies moest je het weer goed maken: spijt betuigen en elkaar de hand geven. Dat leerden we als kinderen naar elkaar toe en naar onze ouders toe. Wel had ik het gevoel, dat het omgekeerd van de ander uit (en dan met name de ouders, meester, juffrouw) vaak veel moeilijker was om spijt te betuigen. Er was geen sprake van offers, bijvoorbeeld als 'goedmakertjes'. Die werden beschouwd als 'omkoperij' of als schijnheilig.*
- *Het exclusieve verzoeningsverhaal van Jezus voor alle mensen op de wereld riep bij mij de vraag op naar al die mensen, die voor die tijd geleefd hadden en al die mensen die nog nooit van Jezus en zijn verzoening hadden en hebben gehoord. Het klinkt dan zo onrechtvaardig als je het alleen voor de christenen wilt laten gelden. En het eventuele antwoord, dat het voor iedereen geldt en voor altijd, is dan weer zo algemeen, dat je er helemaal niets mee hoeft te doen. Alles komt dan wel goed...!*
- *Ik heb heus wel begrepen, dat verzoening alles te maken heeft met het weer contact krijgen met God, en dat het verbroken contact alles te maken heeft met het trekje van de mens, om zonder God zijn leven in te willen vullen. Maar dat het contact weer hersteld wordt **tijdens het leven** is toch veel belangrijker dan dat er sprake is van een afrekening, oordeel en de genade **na afloop van het leven**?
Verzoening past dan toch eerder bij 'schuld belijden, spijt betuigen, elkaar de hand geven, en weer op mogen staan 'tijdens het leven zelf?
Dan gaat het toch **niet om het opstapelen van dingen, die je fout gedaan***

hebt en waarvoor je zou moeten betalen, maar om een verbroken relatie die hersteld kan worden?

Gaandeweg in mijn leven en tijdens mijn studie is de overtuiging gekomen, dat het hele verzoeningsverhaal, zoals ons dat is verteld in de kerk, eerder een uitwerking is van de kerkgeschiedenis, dan dat het helemaal recht doen aan de boodschap van de Bijbel.

Ik gebruik bewust de termen 'uitwerking van de kerkgeschiedenis' en 'niet helemaal recht doen aan'. Want op zich is het begrijpbaar, dat verschillende bijbelteksten op die manier verder zijn uitgewerkt. Maar, er staat ook meer... Daarom wordt er ook niet helemaal recht gedaan aan de boodschap van de Bijbel.

En dan kom ik terug op de manier waarop ik tegen de Bijbel heb leren aankijken.

Een boek met menselijke ervaringen en interpretaties waarin zowel trekken van het zg, evolutieverhaal te vinden zijn, als die van het tegendraadse verhaal van liefde die zichzelf niet zoekt. Ik heb dat eerder al wat meer uitgewerkt.

Ik zal niet eindeloos uitweiden, maar ik noem hier wel even een paar voorbeelden ter onderstreping van mijn gedachten:

1. Het woord 'zonde' betekent oorspronkelijk 'het doel missen'. Het doel van het leven (lees: de schepping) is, dat de mens in relatie met God en medemens zijn leven in liefde invult. Het gaat dus niet om dingen of om specifieke daden, maar om een relatie. Ook de 10 geboden, die vaak behandeld worden als dingen, die je wel of niet mag doen, zijn eerder bedoeld als leefregels, die passen bij (cq. tekenen zijn van) een goede relatie dan dat ze bedoeld zijn als strafregels.
2. Het beeld van verzoening door bloed vindt zijn oorsprong in de offercultuur van Israël, met alle rituelen, die daar bij horen. Een offercultuur, die qua uiterlijke vormen overgenomen zijn van omliggende culturen. De inhoud heeft andere betekenis gekregen. In plaats van '**do ut des**' (= 'ik geef opdat gij geeft'), oftewel een manier om de godheid met giften gunstig te stemmen, kwam er langzamerhand het besef, dat het hart en het leven zelf erbij betrokken moesten zijn. Dus iets waar het hart bij betrokken is, meer een teken van het herstellen van een relatie, dan van het betalen van een boete.
In de bijbel vinden we naast het beeld van de offers overigens ook genoeg andere beelden, die uitdrukken, hoe de relatie met God hersteld kan worden.
3. In de kerkgeschiedenis is de uitwerking van Anselmus (in de 11e eeuw na Chr.) overgenomen, waarbij de verzoening exclusief in de sfeer van rechtspraak is terechtgekomen en waarbij de rol van Jezus dan de beslissende factor is geworden. Met veel aandacht voor de afrekening na het geleefde leven. Hoe dan ook: het is duidelijk, dat de kerk daarmee een grote invloed (dus: macht) heeft kunnen uitoefenen op basis van schuldgevoelens en zondebesef van de gewone mens. Versterkt door de mogelijkheid om God van invloed te laten zijn op de rampen van het leven.

Voor mij kwam alles bij elkaar toen ik het aandurfde om niet meer over God als persoon, maar over het Verhaal van God te spreken.

Gaandeweg ontdekte ik, dat er van alle krampachtigheid geen sprake meer hoeft te zijn, wanneer je de verzoening kunt zien als een 'weer opnieuw terechtkomen in (cq. in het reine komen met) het verhaal van God'.

De ontdekking, dat het eigenlijk heel basaal gaat om de kern van het leven: 'ben je er alleen voor jezelf, of heb je ook de ander ontdekt?' 'Heb je het evolutieverhaal ook in jezelf ontdekt (en in de ander), en heb je ook dat tegendraadse verhaal ontdekt in jezelf (en in de ander)?' Een verhaal dat niet logisch is, maar zijn oorsprong vindt in het 'geraakt' zijn. Iets van mysterie en vervolgens voorzichtig benoemd als het 'Verhaal van God', dat je ook in de Bijbelse verhalen kunt tegen komen en herkennen.

In het verhaal van Jezus kom ik dat helemaal tegen als het zichtbaar maken van het verhaal van God. Niet alleen als voorbeeld, in de zin van gedragsregels, maar eigenlijk pas volledig, wanneer er sprake is van 'geraakt' zijn en van de ontdekking van het wezenlijke van het leven: de betekenis van Liefde.

Hiermee wil ik niemand overtuigen, maar alleen uitnodigen om zelf zijn/haar eigen weg te gaan.

Anders aankijken tegen verzoening: dat gaat niet vanzelf!

Het is een kwestie van 'ontdekken' en niet van 'construeren'. Bovendien gaat die ontdekking niet zonder eigen persoonlijke betrokkenheid: het gaat ook altijd over je zelf.

Je kunt het ook niet even overnemen als een nieuwe opvatting of zo.

Je zult het zelf moeten ontdekken.

Je zou het een voortschrijdend inzicht kunnen noemen.

Maar, laat alsjeblieft het gevoel van geborgenheid en vertrouwen je leidsman zijn.